

Coks Donders:

‘Prinsjesdag geeft me rust’

Voor historicus Coks Donders is Prinsjesdag een van de hoogtepunten van het jaar. Het is een dag om trots op te zijn. ‘Op Prinsjesdag zien we onze constitutionele monarchie in volle glorie.’

TEKST: BRAM DE GRAAF BEELD: TOM CORNELISSEN, ANP

De koffers zijn al gepakt. Coks Donders en haar vriend vertrekken morgen naar Kroatië voor een welverdiende vakantie. Ze is op tijd terug voor Prinsjesdag, voor haar een van de belangrijkste dagen van het jaar. “In 2013 liep ik stage bij het geschiedenisprogramma *Andere tijden*”, vertelt ze over haar interesse in ons koningshuis. “Willem-Alexander werd dat jaar koning. Ik mocht meewerken aan verschillende afleveringen over het koningschap. Zoals over de inhuldiging van Juliana in 1948, en over die van Beatrix in 1980, die werd overschaduwd door de krakersrellen. Kort erna werd ik koningshuisdeskundige bij Libelle. Zo groeide ik vanzelf in de materie.”

Je mag straks weer aanschuiven in talkshows om over Prinsjesdag te vertellen. Waarom is deze derde dinsdag van september zo belangrijk voor Nederland?

“Op Prinsjesdag zien we onze constitutionele monarchie in volle glorie. Het is de opening van het parlementaire jaar in Nederland. Het kabinet maakt dan zijn begrotingsplannen bekend. In de dagen

*‘Mijn dag is goed als ik het
kwartje zie vallen bij mensen’*

PASPOORT

Naam: Coks Donders

Geboren: Arnhem, 31 juli 1989

Privé: Heeft een relatie

Opleiding: Studeerde American Studies in Groningen en geschiedenis en amerikanistiek in Amsterdam en in de VS. Volgde ook een theateropleiding in Amsterdam

Carrière: Liep stage bij het geschiedenisprogramma *Andere tijden*. Werkte daarna als nieuwsredacteur bij verschillende talkshows van RTL en WNL en was koningshuisredacteur bij het tijdschrift *Libelle*. Is sinds 2024 freelancer en maakt historische documentaires, de podcast *Vandaag in de geschiedenis* en geeft lezingen. Coks schuift in talkshows regelmatig aan als deskundige op het gebied van geschiedenis, het koningshuis en de VS.

erna wordt daarover gediscussieerd in de Tweede Kamer tijdens de Algemene Beschouwingen.”

Wat maakt de rol van onze koning bijzonder?

“Hij mag die plannen, waarop hij zelf geen enkele invloed heeft gehad, voorlezen aan de hand van de troonrede. De koning spreekt namens de regering en kan zelf niet op de inhoud worden aangesproken. We beleven politiek roerige tijden. De afgelopen decennia hebben weinig kabinetten het vier jaar volgehouden. De afgelopen jaren kwamen in korte tijd verschillende premiers voorbij: Rutte, Schoof en nu Jetten. Al die tijd is er één constante: koning Willem-Alexander, vertegenwoordiger van de monarchie. Het maakt niet uit wie er minister-president is, de monarchie is stevig verankerd in ons land. Die constante factor – met Máxima op de neventroon naast hem en de prinsessen op stoelen vooraan in de zaal – laat zien: we functioneren met z’n allen. Dat vind ik heel rustgevend.”

Waarom?

“Ik vind de huidige politieke onrust zorgelijk. Er is veel polarisatie en op vrijwel alles wordt tegenwoordig heftig gereageerd, door het hele politieke spectrum. Wie deelneemt aan gesprekken over onderwerpen die schuren, moet erop voorbereid zijn dat het uit de hand kan lopen. Ik vind het fijn dat op Prinsjesdag blijkt dat het ook normaal kan, en zelfs met een beetje glans. In Nederland zijn we niet echt gewend aan al dat ceremonieel en die pracht en praal. Dat maakt het voor mij altijd een fijne dag.”

Hoe is deze traditie van Prinsjesdag eigenlijk ontstaan?

“In 1814 sprak koning Willem I in Den Haag voor het eerst de troonrede uit. Al vinden sommigen dat het in 1815 in Brussel was, toen België onderdeel van ons koninkrijk werd. Pas aan het begin van de

twintigste eeuw werd het echt een dag met veel ceremonieel. Zoals met de Gouden Koets, die in 1903 voor het eerst voor die gelegenheid werd gebruikt. Mensen waren destijds erg onder de indruk van onze eerste koningin, de nog jonge Wilhelmina, geboren in 1880. Ook was de Ridderzaal gerenoveerd. De middeleeuwse uitstraling ervan maakte iedereen trots. De pers begon aandacht voor ‘de opening van het parlementaire jaar’ te krijgen, zoals het toen nog heette. Al wilden de media wel een betere naam. Ze kwamen uit op een term die Oranjegezinden ten tijde van de Bataafse Republiek gebruikten voor Oranje-feestdagen: Prinsendagen. Zo werd het Prinsjesdag.”

Waarom is Prinsjesdag altijd op een dinsdag?

“Nou, het was eerst altijd op maandag. De politici kwamen per koets uit alle hoeken van het land naar Den Haag. Om op tijd te zijn, moesten afgevaardigden uit bijvoorbeeld Groningen en Limburg op zondag vertrekken. Dat kon natuurlijk niet in een religieus land als Nederland. Dus werd het dinsdag.”

Waren de hoofdeksels van de vrouwen toen ook al zo’n ding?

“Welnee. In het begin zaten er alleen maar heren in het grijs in de Ridderzaal. Pas vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw waren er ook vrouwen aanwezig. Dat werden er steeds meer en zij wilden zich op zo’n feestelijke dag onderscheiden tussen al dat grijs. Erica Terpstra begon ermee in 1977. Ze zei: ‘Als je in Den Haag op Prinsjesdag geen hoed draagt, wanneer dan wél?’ Als jonge minister was ze de eerste die met een fraai hoofddeksel op de Ridderzaal binnenkwam. In de loop der jaren is dat een traditie geworden. Ik heb er zelf een haat-liefdeverhouding mee. Sommige politici gebruiken hun hoed om een politiek statement te maken. Elke Prinsjesdag vraag ik me af: welk knutselproject van basisschool De Boomhut zal

nu weer te zien zijn op de hoofden van sommige aanwezigen? Anderzijds blijft het natuurlijk een leuk gezicht.”

Je bent ook amerikanist. Hoe kijken ze in Amerika tegen Prinsjesdag aan en is Trump jaloers op ons, denk je?

“De meeste Amerikanen weten waarschijnlijk niet dat wij een koning hebben, maar Trump is erg gecharmeerd van koningshuizen. En jaloers waarschijnlijk. Want vorsten hebben iets wat hij begeert: ze zijn onschendbaar, met eromheen veel pracht, praal en geschiedenis. Hun titels

hebben ze geërfd; daar hebben ze niets voor hoeven doen. Trump droomt daarvan. Geen verkiezingscampagnes meer voeren, maar gewoon ’s ochtends wakker worden als koning en alles kunnen doen wat zijn hartje begeert. Althans, dat is het idee dat hij van het koningschap heeft. Je ziet het ook aan de manier waarop hij nu het Witte Huis aan het verfraaien is. Overal gouden ornamenten, een balzaal. Hij maakt er een soort Versailles van. Ik vind dat afschuwelijk; ik hoop dat de volgende president het allemaal weghaalt.”

Je noemt jezelf publiekshistoricus. Waarom vind je het belangrijk geschiedenis toegankelijk te maken voor een groot publiek?

“Wie de geschiedenis kent, begrijpt het leven beter. Ik merk de laatste jaren dat veel mensen bang zijn vanwege de polarisatie en omdat niets meer zeker lijkt. Bestaanszekerheid was niet voor niets een groot thema tijdens de verkiezingen. De geschiedenis laat ons zien dat we er altijd weer uitkomen met elkaar. Goede en slechte tijden wisselen elkaar af, na regen komt zonneschijn. De geschiedenis verbindt en geeft houvast. Ik vind het altijd ontzettend leuk als ik duiding geef en het kwartje zie vallen bij mensen, waardoor ze denken: wat leuk, dat wist ik niet. Dan is mijn dag weer goed.”

‘Dubai was mijn minst leuke vakantie ooit, werkelijk niets was authentiek’

Geldt dat ook voor je vriend als je hem straks in Kroatië meeneemt naar allerlei historische plekken?

“Haha, alles in balans. Maar ik zoek wel altijd vakantieplekken uit met een interessante geschiedenis, dat klopt. We zitten in de buurt van Trogir, een middeleeuws stadje dat op de Werelderfgoedlijst staat. Ik wil daar zeker naartoe. Ooit ben ik in mijn eentje naar Dubai geweest voor de wereldtentoonstelling. Dat was leuk, maar die stad is in een paar decennia uit de grond gestampt. Er staan dus nauwelijks historische gebouwen. Het was een van mijn minst leuke vakanties ooit, niets was authentiek. Ik heb dat wel nodig.”